

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst : 14 februari 2025 Referentie : 25/ICEA/02960 Telefoon : (088) 496 04 21
Bijlage(n) : Behandelaar : Coen Bongers E-mail : info@cea.nl

Onderwerp **Reactie HAN- post-hbo accountancyopleiding - Consultatieformulier
uitgangspunten raamwerk**

Let op

Het consultatieformulier bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel verwijst naar de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">1. toekomstbestendig zijn;2. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings-en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten?2. Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	<ol style="list-style-type: none">1. Het perspectief van opleider.
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. Kansen:<ul style="list-style-type: none">• Leeruitkomsten bieden de mogelijkheid beter aan te sluiten op de praktijk van studenten, niet alleen op kennis maar ook op vaardigheden, bijvoorbeeld de aanpak van beroepstaken en gedrag.• Het geeft de mogelijkheid beter aan te sluiten bij onderwijsvernieuwingen en een andere didactische aanpak, zowel tijdens de bachelor fase als in de post-hbo.• Het geeft de scholen de mogelijkheid een eigen profiel neer te zetten.• Geeft ook de mogelijkheid om beter de verbinding te zoeken met kantoren die een rol willen en kunnen spelen in de opleiding.

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

2 Belemmeringen:

- Meer ruimte creëert ook meer onzekerheid.
- Bij de eindtermen was de verdeling bachelor / post-bachelor duidelijk te maken, dat zou nu lastiger kunnen zijn.
- De kennis/inhoudelijke component moet een belangrijke basis blijven voor een opleiding.

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">1. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen);2. aansluiten op de diverse werkpraktijk;3. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek?2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek?3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Het perspectief van de opleider.
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. Kansen:<ul style="list-style-type: none">• Een thematisch aanpak biedt de mogelijkheid om verschillende (uitstroom)profielen van een accountant te onderscheiden. Dit vergroot de studeerbaarheid.• De herkenbaarheid voor de beroepspraktijk is hierdoor duidelijker. Bij een opdracht voor een klant lopen vakgebieden door elkaar. Het belang van de verschillende vakgebieden kan hiermee duidelijker gemaakt worden en daarmee de samenhang.• Deze aanpak stimuleert het gebruik van toetsvormen die in opzet en verantwoording aansluiten op het werk en ze zullen het studierendement verhogen.2. Belemmeringen:<ul style="list-style-type: none">• Een thematische aanpak zal leiden tot een meer integratieve aanpak tussen vakgebieden. Dit

vraagt om een verandering in de didactische aanpak.

- De inzet van generatieve AI kan dit ondersteunen en zal als didactische tool een belangrijke rol in gaan spelen.
- De thema's moeten zo gekozen worden dat ze toekomstbestendig zijn en niet te veel leunen op actuele ontwikkelingen waarvan de impact op het beroep nog onzeker is.

3 Welke thema's:

- Assurance op financiële en niet-financiële bedrijfsgegevens.
- Strategische en bedrijfseconomische advisering (Accountancy MKB).
- Advisering t.b.v. interne en externe financiële en niet financiële sturings- en management-informatie.
- Fiscaal/juridische hulpverlening (Accountancy MKB)
- Organisatie-sensitiviteit / softcontrols / professionele vaardigheden.
- Verantwoordelijkheidsbewustzijn over je maatschappelijke rol als accountant

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none">1. aansluiten op de diverse werkpraktijk. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. het leereffect voor studenten optimaal is;2. dubbelingen voorkomen worden;3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt;4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.
Uitgangspunt	CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk?2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld?3. Welke belemmeringen ziet u?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Het perspectief van de opleider.
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. Integratie van de eindtermen in theorie en praktijk:<ul style="list-style-type: none">• Voor studenten die beschikken over een werkplek biedt dit zeker kansen! Voor voltijds bachelor studenten is het lastiger. Hier moet dan door hogescholen een netwerk met bedrijven tot stand worden gebracht.• Voor het postbachelor onderwijs (post-hbo / master) is het een kans en verrijking van de opleiding om de werkplek actief te betrekken in de ontwikkeling van de student. De huidige ervaring van het gecombineerde traject zijn zo positief dat we dit voor alle studenten zouden willen. Het is onze inzet om het verschil tussen de praktijk-

onderdelen en de theorieonderdelen volledig te integreren.

2. Kansen voor de studenten:

- Leren door te ervaren en zelf doen in een werkomgeving biedt veel meer begrip, kennis blijft beter hangen dan wanneer deze alleen maar wordt 'overgedragen'. (het leerrendement is hoger dan wanneer de nadruk ligt op het toetsen van kennis)
- Door op de werkplek en op school meer aandacht te hebben voor intervisie rond aanpak, keuzes, knelpunten en communicatie ervaart de student beter het belang van een gedegen kennis maar nog meer de uitdagende kant van het beroep rond keuzes maken en lastige gesprekken met klanten en/of collega's van kantoor.

Kansen voor bedrijven:

- Studenten die tijdens hun studie meer aandacht hebben gehad voor zaken zoals professionele vaardigheden, de morele kant van besluiten en persoonlijk leiderschap, en hierop kunnen reflecteren, zullen een aanjager zijn voor de verbeteringen van de beroepspraktijk. Voor de toekomstbestendigheid van het beroep is dit een voorwaarde.

Kansen voor onderwijs:

Een opleiding is meer dan een doorgeefluik voor de noodzakelijke kennis voor een beroep. Voor de opleiding tot een startbekwame accountant is het belangrijk dat:

- het werken aan complexe beroepsproducten en adviezen,
- het omgaan met lastige praktijksituaties en hierover kunnen reflecteren

een geïntegreerd onderdeel zijn van je studie. Dit zorgt voor meer interactie en een aantrekkelijker studie.

We zien geen belemmeringen, alleen maar kansen.

<p>Doelstellingen</p>	<p>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze:</p> <p>4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.</p> <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <p>3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt.</p> <p>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</p> <p>1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;</p> <p>2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.</p>
<p>Uitgangspunt</p>	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF. Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven. In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
<p>Consultatievragen</p>	<p>1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>het gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?</p> <ol style="list-style-type: none">2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij?3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?	
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	De opleider.	
Antwoord	<ol style="list-style-type: none">1. Bij het vaststellen en/of onderbouwen van de leeruitkomsten moet duidelijk zijn geformuleerd wat het belang is van de deelaspecten en het niveau. Een indicatie voor het beheersingsniveau zal hierbij behulpzaam zijn. Het zal hierbij een uitdaging zijn om onderscheid te maken tussen bachelor-niveau en eindniveau.	
	<ol style="list-style-type: none">2. Door het werken met bijvoorbeeld beroepsproducten of portfolio-opdrachten die klant-specifiek zijn zal het lastig zijn om studielast of studieduur te verbinden aan deelaspecten. Studielast en studieduur zullen op een hoger niveau moeten worden vastgelegd om opleiders de mogelijkheid te geven een uitdagend en gevarieerd programma aan te laten bieden, dat aansluit bij een veranderende beroepspraktijk.	
	<ol style="list-style-type: none">3. De uitdaging zal zijn om met een beperkte set leeruitkomsten te kunnen borgen dat er een balans is tussen een mooie en innovatief onderwijsprogramma van de verschillende opleiders en een gedragen gemeenschappelijke norm waaraan een startend beroepsbeoefenaar moet voldoen.	
	Mogelijkheden	Uw overwegingen:

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>Studielast theoretische opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">• Geen normering voor de studielast,• Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de postinitiële fase.	Eens, zie opmerkingen hiervoor
	<p>Studieduur en -last praktijkopleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">• Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden;• Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding;• Geen kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden.	Nee, urennorm is afhankelijk van initiële kennis van de instromende student. Nu steeds meer sprake is van zij-instromers is het van belang om gedegen te kijken naar reeds bestaande kennis en ervaring en hierbij een vertaalslag te maken naar de nog benodigde kennis en vaardigheden.
	<p>Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:</p> <p>CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.</p> <p>CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in aansluiting op het beroepsprofiel.</p>	<p>Het is goed om aan te sluiten bij de bestaande EQF standaarden die gebruikt worden in het onderwijs.</p> <p>Voor de studeerbaarheid kan het goed zijn om na te denken over nut en noodzaak van toelatingseisen. Voor een bachelor AC kan het stimulerend zijn om te mogen starten met de praktijkopleiding MKB na het behalen van</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

		<p>de OAT. Dus al tijdens de bachelor.</p> <p>De afstudeerperiode voor de voltijdstudent of de ervaring voor de deeltijd of duale student kan hierbij stimulerend werken om door te studeren na de bachelor. Wellicht zijn er ook andere opties om vanuit studentperspectief met toelatingseisen anders om te gaan.</p>
--	--	---

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Doelstellingen	C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat: <ol style="list-style-type: none">1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren?2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	De opleider.
Antwoord	<ol style="list-style-type: none">1. Voor een startende beroepsbeoefenaar zullen gemeenschappelijke opleidingseisen moeten gelden die niet anders zijn voor studenten die andere leerroutes afleggen. Het is hierbij wel belangrijk dat kennis en competenties die een bachelor- of masterstudent heeft verworven in een andere dan een accountancy-studie worden erkend en gewaardeerd. <p>Indien leeruitkomsten kwalitatief worden geformuleerd en niet kwantitatief zal het mogelijk zijn om goed opgeleide zij-instromers sneller en effectiever te laten in- en</p>

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

doorstromen. Het is voor het stimuleren van de instroom goed om hierover tussen opleiders en met de CEA afspraken te maken om voor groepen zij-instromers aantrekkelijke (verkorte) programma's aan te bieden.